

# Učiteljski Tovariš

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

**Jakob Dimnik** in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

**Vsebina:** Regulacija učiteljskih plač na Kranjskem. — T. Doksov: Knjige „Slovenske Matice“ za leto 1897. — Jos. Korošec: Katere lastnosti goji učitelj-vzgojitelj? — Janko Leban: O pravopisu v slovenski ljudski šoli. — Književnost in umetnost. — Naši dopisi. — Vestnik.

## Regulacija učiteljskih plač na Kranjskem.

(Poročilo finančnega odseka o uredbi plač učiteljskega osebja na javnih občinah ljudskih šolah na Kranjskem.)

(Dalje in konec.)

**Deželni glavar:** Želi se kdo besede? Nihče se ne oglasi.

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

**Poročevalec Višnikar:** Ker so se vsi predgovorniki tako simpatično izražali o predlogih finančnega odseka, mi je pač lahko zastopati te predloge. Jaz bi le še rad par besed izpregovoril na nekatere opazke gospodov predgovornikov. Gospod poslanec Pakiž je vprašal, kaj bo z naklado na pivo in kako bomo pokrili večje potrebščine. Omenjam v tem oziru, da za letos ne bo potreba nobene posebne naklade, in ravno zato smo rok odložili, da stopi zakon v veljavnost šele dne 1. vinotoka t. l. Za ostali čas se ne bo veliko potrebovalo, tako da bo lahko izhajati letos brez posebne naklade; za prihodnje leto pa bo imel deželni odbor skrb za to, da nam predloži primerne predloge. Gospod poslanec Povše tudi pri-

znava opravičenost in potrebo zboljšanja učiteljskih plač, a opozoril je na to, da je potrebščina za ljudsko šolstvo znašala l. 1875. samo 98.000 gld. Ta številka ni popolnoma pravilna. Jaz sem zadnjič pri proračunu normalnega šolskega zaklada tudi izračunil potrebščino za l. 1875., pa po mojem računu je znašala, ako se prav spominjam, 174.000 gld. izvzemši Ljubljano, ker se moj račun na ljubljansko učiteljstvo ni oziral, ker je takrat mesto samo plačevalo učiteljsko osebje, tako da se lahko reče, da je potrebščina za celo deželo l. 1875. znašala 200.000 gld. Lotos, kakor sem že omenil, znaša brez tega zakona okroglo 400.000 gld. Na drugi strani pa je tudi istina, da se je število učiteljev in šolskih razredov od takrat podvojilo in napravilo nad 100 novih šol. Povišanje potrebščine izvira torej tudi iz tega. Sedanji višji troški se opravičujejo tudi z ozirom na to, ker je dokazano, da danes obiskuje ljudsko šolo več kakor polovico več učencev in učenk, kakor pred 25 leti. Večkrat se čuje kritika, da je navzlic žrtvam, katere prinaša dežela za naše šolstvo, vendar slabo ali vsaj ne tako, kakoršno bi moralo biti. Mogoče je, in ne bom temu ugovarjal, da so tu in

## Knjige „Slovenske Matice“ za l. 1897.

**Zgodovina slovenskega slovstva.** — III. del, II. zvezek. — Spisal Karol Glaser. — Z elementarno silo je zavrelo leta 1848. po vsi izobraženi Evropi, in vsi prosvitlenejši duhovi so dali v srcu kipečega duška po svobodi, ki je zora lepši bodočnosti vsakega naroda. Tudi nas Slovence je zbudilo to leto iz dolgotrajne, brezplodne letargije, in začelo se je veselo gibanje na vsakem polju narodne prosvete. In to dobo — od l. 1848. do 1870. — za katero je sicer za nekaj časa zavladala sapodušna reakcija, nam opisuje prof. Glaser v III. delu 1. in 2. zvezka svoje slovstvene zgodovine. — Velika je naloga slovstvenega zgodovinarja, in resno in temeljito mora premisliti na vse strani, kdor se loti takega dela, drugače se ga rajši ne lóti! Odkar je prof. Kleinmayr Slovence „osrečil“ in presenetil s svojo lit. zgodovino žalostnega spomina, se je čul od raznih strani le en glas, da se lóti takega dela mož, ki

ga bo mogel izvršiti tako, da bomo mogli dati knjigo v roke tudi izobraženemu, našega jezika večjemu tujcu. In res! „Matica Slovenska“ se je odločila, da poda Slovencem tako knjigo, katere III. del (II. zvezek) imamo pred seboj.

Ne bomo ocenjali zvezka strokovnjaški — v to so poklicani strokovni listi — vendar mislimo, da smemo tudi mi, ki z zanimanjem zasledujemo razvoj našega slovstva, izreči o nji nekaj misli.

Preden preidemo do tega, naštejmo odličnejše može, ki jih obravnava v tem zvezku pisatelj.

Pred vsem se končava Marnov životopis, za katerim pride Cegnar, Umek, S. Jenko, Bilec, Kočevar, Vijanski, Trdina, dr. Krek, Mencinger, Hrovat, Tušek, Erjavec in Levstik, nekaj pisateljev pa je dal natisniti z drobnim tiskom, kar naj najbrže znači, da teh ne moremo meriti s prvoimenovanci, toda zdi se nam, da g. pisatelj tega razločka vsaj glede Vijanskega nikakor ni pogodil. — Metoda, kako opisuje posamezne pisatelje in kako jih karakterizuje, je taka,

tam te pritožbe morebiti opravičene, ali ozirati se moramo tudi na to in uvaževati, da je pred 30 leti še jako malo učencev in učenk obiskovalo šolo, dočim jo morajo danes vsi obiskovati. Takrat so šolo obiskovali večinoma le boljši dečki, in ti so se res nekoliko naučili. Ogromna večina za šolo godnih otrok pa ni znala ničesar.

Končno se zahvaljujem še prevzvišenemu gospodu deželnemu predsedniku, da se je tako simpatično izrazil o našem šolstvu in bi le še dostavil, da bi učitelji uvaževali dobrohotnost, s katero visoka zbornica presoja predloženi načrt zakona, prosil bi jih in nadejam se, da bodo v prihodnje še z večjim veseljem in večjo vnemo, kakor do sedaj, delovali na polju našega šolstva sebi v čast in domovini v blagor. (Odobranje.)

Poslanec Povše: Prosim besede za faktično opazko! Ker je gospod referent omenil, da številke, katere sem prej navajal, niso prave, povem, da jaz nisem napravil posebnega računa, ampak da sem dobil številke od častitega gospoda poročevalca za deželni proračun, ki nam jih je v finančnem odseku navajal. To konstatujem.

Poročevalec Višnikar: Mislim, da zadevajo dotične številke samo učiteljske plače in ne cele potreščine za šolstvo.

Deželni glavar: Prosim gospoda poročevalca, da preide v nadrobno razpravo.

Poročevalec Višnikar: Preden čitam zakon, prosim, da se popravijo sledeče tiskovne pomote:

V slovenskem tekstu, člen I. § 3., četrty odstavek tretja vrsta je besedo „premakniti“ premeniti v „pomakniti“. Dalje je v šestem odstavku v tretji vrsti besedo „in“ izpremeniti v „ali“.

V členu II. § 6. drugi odstavek, tretja vrsta, v slovenskem tekstu je besedo „so“ izpremeniti v „se“.

Sedaj preidem na čitanje zakonskega načrta. (Bere:)

#### „Člen I.

§§ 2., 3., 5. 6. zakona z dne 29. listopada 1890. l., dež. zak. št. 23, so v svoji sedanji besedi razveljavljeni in se odslej glase tako:“

(Obvelja.)

da nikakor ne odgovarja zahtevam, katere moramo dandanes staviti do slovstvenega zgodovinarja. Iz teh životopisov nikakor ni uvideti, kako je napredoval dotični pisatelj, kako se mu je širilo duševno obzorje, kako so vplivale nanj sodobne socijalne in druge razmere, kako je žil in se boril, katere ideje je propagoval in kako je vplival na svoje sočasne in poznejše literate. Slovstvenemu zgodovinarju bi morali biti pisatelji ljubljenci, katerih se oklepa kakor ljubljenska svojega ljubljenca. Iz vsake vrste bi moralo dihati toplo čustvo, ki ga goji do svojega opisovanca, ne pa suhoparno konstatovanje rojstvenih dat — ko bi bila le vsa prava! — in pa prazno naštevaje njegovih del! — Slovstvena zgodovina bodi pisana s temperamentom in z gorko ljubeznijo do stvari same, ne pa morebiti iz kakega drugega nagiba. Žalibog, da v knjigi pogrešamo baš tega živahnega tona!

Nekoliko opomb še! O Cegnarjevih pesnih se nam ne zdi verjetna trditev, da bi bile napravile tolik vtisk na Slovence kakor v zadnjih časih Gregorčičeva zbirka. (Gabrščkova „Slov. knjižnica“.)

#### § 2.

„Letne plače na javnih občin ljudskih šolah stalno nameščenih učiteljskih oseb so razdeljene v štiri vrste, in sicer:

v plače	I. vrste	z 800 gld.	
„	II.	700	„
„	III.	600	„ in
„	IV.	500	„

Učiteljice so enake z učitelji, samo v I. in II. plačilni vrsti se določajo plače učiteljic z 90 odstotki letne plače, katero dobiva moško učiteljsko osebje v enaki plačilni vrsti.

Letna plača začasno nameščenih učiteljev (učiteljic) je določena s 400 gld.\*

(Obvelja.)

#### § 3.

„Od skupnega števila učiteljskih oseb pripada v I. vrsto deset odstotkov, v II. vrsto petnajst odstotkov, v III. vrsto trideset odstotkov in v IV. vrsto petinštirideset odstotkov.

Držeč se teh določil uvrsti deželno šolsko oblastvo pri prvi sestavi osebnega statusa učiteljsko osebje z ozirom na njegov službeni čas v stalni lastnosti in na zadovoljilno službovanje.

Poznejša pomaknitev iz ene plačilne vrste v naslednjo višjo vrsto se vrši pod istimi pogoji.

Z ozirom na izvrstno službovanje in na posebne razmere službenega mesta se more učiteljsko osebje uvrstiti odnosno pomakniti v višjo plačilno vrsto tudi ne glede na službeni čas, vendar pa mora biti od izpraznjenih mest najmanj  $\frac{4}{5}$  mest nameščenih po službenem času naprejšnje plačilne vrste.

Pomaknitev iz ene plačilne vrste v naslednjo višjo se vrši praviloma le enkrat v letu, in sicer po razmerju osebnega statusa od dne 1. prosinca vsakega leta.

Ako se v kaki drugi deželi že stalno nameščena učiteljska oseba namesti na Kranjskem kot učitelj ali učiteljica, določi deželni šolski svet v sporazumu z deželnim odborom plačilno vrsto in vrstni red, v katero je uvrstiti to učiteljsko osebo.“

(Obvelja.)

Kako bi nam lahko naslikal S. Jenka in opisal njegove pesmi, se je povdarjalo že drugod; a o njem ne pove dosti več kot o Bilcu, ki mu kot pesnik ne sega niti do kolen! V Levstikovem životopisu dostavlja brez potrebe, „da je gimnazijo dovršil brez mature“, kakor bi mu to moglo kratiti njegovo slavo; tudi ni Levstik zapel pesmi: „Pesek laja hov, hov, hov“, ampak: „Psiček laja hov, hov, hov“ . . . Tudi v malenkostih treba pri takem delu natančnosti!\*)

Poleg teh pripomenj pa rade volje priznavamo izredno marljivemu pisatelju veliki trud in veliko požrtvovalnost, ki ju je imel, pišoč to knjigo, ki bo služila v izboren arhiv bodočemu literarnemu zgodovinarju.

T. Doksov.

\*) Že lani sem opazil pri pregledovanju I. zvezka neznatno pogrško: Vojteh Kurnik namreč ni bil mizarski, temuč stolarski mojster v Ljubljani. Op. pis.



## § 5.

„Vsak voditelj (vsaka voditeljica) javne ljudske šole ima pravico do najmanj iz dveh sob in iz potrebnih stranskih prostorov obstoječega stanovanja, katero je, ako možno, odkazati v šolskem posloplju. Kadar se mu takšno stanovanje ne more dati, mu gre stanarina, katero je pri ravnateljih meščanskih in voditeljih občin ljudskih šol v Ljubljani odmeriti z 240 gld. in pri voditeljicah s 180 gld., zunaj Ljubljane pri ravnateljih meščanskih šol in pri voditeljih občin ljudskih šol s 100 gld., pri voditeljicah pa 80 gld.

Stalno nameščenemu učiteljskemu osebju na javnih ljudskih šolah v Ljubljani gre stanarina, ki je za učitelje I. in II. plačilne vrste določena s 180 gld., za učitelje III. in IV. plačilne vrste s 150 gld. in končno za učiteljice ne glede na plačilno vrsto s 100 gld.

Ostali učitelji imajo pravico do prostega stanovanja ali do stanarine samo tedaj, kadar so imeli pravico do tega še pred veljavnostjo zakona z dne 29. listopada 1890. l., dež. zak. št. 23.

Stanarine za učiteljsko osebje na javnih občin ljudskih šolah v Ljubljani plačuje normalno-šolski zaklad, za učiteljsko osebje zunaj Ljubljane pa jih plačujejo dotične šolske občine. Za stanarine učiteljskega osebja na javnih meščanskih šolah morajo skrbeti dotični šolski okraji.

Stanarina ni vštvena v pokojnino.

Deželni glavar: K besedi se je oglašil gospod poslanec župan Hribar.

Poslanec Hribar: Visoki deželni zbor! Častiti gospod poročevalec finančnega odseka priporoča v § 5., da bi se učiteljem na javnih ljudskih šolah v Ljubljani priznale stanarine tako, da bi učitelji I. in II. plačilnega razreda uživali stanarino 180 gld., učitelji III. in IV. plačilnega razreda pa 150 gld. na leto. Že v finančnem odseku sem naglašal, da se mi ta delitev ne zdi opravičena. V Ljubljani učitelja IV. plačilne vrste nobenega ni, v III. plačilni vrsti je pa 12 učiteljev in izmed teh je, kakor mi je znano, več kakor polovica oženjenih. Res je, da bo učitelj samec od stanarine 180 gld. nekaj dobička imel, toda tudi od stanarine 150 gld. si učitelj samec lahko kaj prihrani. Nikakor pa s to stanarino ne more izhajati učitelj, ki ima rodbino in mora zaradi tega imeti večje stanovanje. Ako je torej učitelj I. ali II. plačilne vrste neoženjen, mu pride to ravno tako v korist pri stanarini, kakor učitelju III. plačilne vrste, nasprotno pa učitelju III. plačilne vrste, ako ima rodbino, povišek 30 gld., če bi se vsem učiteljem ljubljanskim enaka stanarina določila, pride gotovo ravnotako v korist, kakor učiteljem I. in II. plačilne vrste.

Ker torej glede na razmere v Ljubljani nobenega pravega vzroka ni, da bi se med učitelji posameznih plačilnih razredov glede stanarin delala razlika in ker bi, ako se za vse ljubljanske učitelje določi stanarina letnih 180 gld., razloček vsega skupaj znašal samo 360 gld. na leto, mislim, da visoki deželni zbor gotovo stori le čin pravičnosti, ako določi, da naj bodo stanarine za učitelje na ljubljanskih javnih ljudskih šolah brez ozira na plačilni razred enake in sicer bi predlagal, da se določijo na 180 gld. Nasvetujem torej, da bi prvi odstavek § 5. ostal neizpremenjen, drugi odstavek pa naj bi se sprejel s sledečim besedilom:

„Stalno nameščenim učiteljem na javnih ljudskih šolah v Ljubljani gre ne glede na plačilno vrsto 180 gld., učiteljicam pa 100 gld. stanarine.“

Deželni glavar: Gospodje, ki podpirajo predlog gospoda poslanca Hribarja, izvolijo vstati.

(Podpre se.)

Predlog je zadosti podprt in je torej v razpravi.

Želi še kdo besede?

Prevzvišeni gospod deželni predsednik ima besedo.

K. k. Landespräsident Excellenz Freiherr von Hein: Ich begrüße den Antrag Hribar mit grösster Freude, nachdem er jenen Grundsätzen entspricht, welche ich selbst im Finanzausschusse anzudeuten die Ehre hatte.

Die Trennung der Quartiergelder in verschiedene Abstufungen nach den verschiedenen Gehaltsklassen ist so zu sagen obsolet geworden mit der Einführung des neuen Gehaltssystems überhaupt.

Die verschiedene Bemessung der Quartiergelder hatte ihren Grund im Ortsklassensystem, mit welchem nun definitiv gebrochen wird, im Ortsklassensystem, welches in einer dem Gesetze allerdings nicht ganz vollkommen Rechnung tragenden Anwendung zur Creirung von Stellen verschiedener Klassen in derselben Ortschaft geführt hat.

Ich habe schon damals immer die Auffassung gehabt, dass die Creirung so verschiedener Stellen in einer und derselben Gemeinde an einem und demselben Orte dem eigentlichen Tenor des Gesetzes nicht entspricht, noch viel weniger aber entspricht eine solche Differenzirung den heute in der gegenwärtigen Vorlage im § 2 zum Ausdrucke gebrachten Grundsätzen und ich kann daher nur mit voller Ueberzeugung für die gleichmässige Bemessung der Quartiergelder eintreten.

Die Beschaffung des Obdaches bildet für den Menschen, seit er aus dem Troglodyten, aus dem Nomaden zum eigentlichen Träger der Civilisation geworden ist, stets eine seiner wichtigsten und seiner zuerst zutage tretenden Sorgen bei jeder Ansiedlung; sie ist eine so vitale Sorge, dass ich wohl hoffen darf, dass der hohe Landtag bereitwillig, nachdem es sich nur um eine kleine Summe handelt, auch diese Sorge den Lehrern Laibachs abnehmen wird.

Wenn ich dabei nochmals auf den geringen Bezug an Quartiergeld, das für Lehrerinnen mit 100 fl. bemessen worden ist, hinweise, und auch gerne, wenn nicht eine vollständige Gleichstellung, so doch eine Erhöhung wünschen würde, so erlaube ich mir diese zweite Frage ebenfalls dem hohen Landtage zur wohlwollenden Erwägung zu empfehlen.

Ich glaube, dass mit einem Betrage von 100 fl. per Jahr nur schwer unter den gegenwärtigen Verhältnissen eine Wohnung auch für Lehrerinnen gefunden werden kann, nachdem es sich ja in der Regel darum handeln wird, eine möblirte Wohnung aufzunehmen und eine solche ist, glaube ich, um 100 fl. nicht erhältlich.

Wenn der hohe Landtag daher die Anträge des Finanzausschusses nochmals in Erwägung zieht und einer Abänderung derselben in diesem Punkte nicht abgeneigt ist, so erlaube ich mir auch die Lehrerinnen dem Wohlwollen des hohen Hauses zu empfehlen.

Deželni glavar: Želi še kdo besede?

Nihče se ne oglaš.

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec Višnikar: Visoka zbornica! Številka, katero je prečastiti gospod poslanec Hribar navedel v podporo svojega predloga, je resnična. Sedaj je v Ljubljani samo 12 učiteljev v III. plačilnem razredu z letno plačo 500 gld. Povišek bi torej znašal resnično samo 360 gld. na leto, ako tudi tem učiteljem stanarino na 180 gld. povišamo. Za svojo osebo se popolnoma strinjam s predlogom gospoda poslanca Hribarja in bi omenil še to, da smo lansko leto dovolili učiteljem, ki so imeli stanarino 80 gld., 70 gld. doklade, da imajo torej ljubljanski učitelji tudi v III. plačilni vrsti stanarine in draginjske doklade že sedaj faktično 150 gld. in da bi po novem zakonu, ako jim ne zvišamo teh 150 gld., ne bili nič na boljšem. Ako se torej že vsem nekaj da, naj bi se tudi tem učiteljem kaj dalo. Glede učiteljic pa moram povdarjati, da dosedaj v Ljubljani niso imele nobene stanarine, sedaj pa bodo takoj 100 gld. dobile, dočim bi bili učitelji III. in IV. plačilnega razreda samo za 30 gld. na boljšem, če jim povišamo stanarino na 180 gld. To opravičuje, da glede učiteljic ostane pri tem, kar nasvetuje finančni odsek.

Ker se predlogu gospoda poslanca Hribarja od nobene strani ni ugovarjalo, mislim, da ne ravnam proti intencijam finančnega odseka, ako tudi jaz podpiram predlog gospoda poslanca Hribarja in prosim, da se drugi odstavek § 5. sprejme tako-le:

„Stalno nameščenim učiteljem na javnih ljudskih šolah v Ljubljani gre ne glede na plačilno vrsto 180 gld., učiteljicam pa 100 gld. stanarine.“

Deželni glavnik: Ker se gospod poročevalec pridružuje predlogu gospoda poslanca Hribarja, glasovalo se bo o § 5. z izpremembo gospoda poslanca Hribarja.

§ 5. bi se imel sedaj glasiti:

#### § 5.

Vsak voditelj (vsaka voditeljica) javne ljudske šole ima pravico do najmanj iz dveh sob in iz potrebnih stranskih prostorov obstoječega stanovanja, katero je, ako možno, odkazati v šolskem posloju. Kadar se mu takšno stanovanje ne more dati, gre mu stanarina, katero je pri ravnateljih meščanskih in voditeljih občih ljudskih šol v Ljubljani odmeriti z 240 gld. in pri voditeljicah s 180 gld., zunaj Ljubljane pri ravnateljih meščanskih šol in pri voditeljih občih ljudskih šol s 100 gld., pri voditeljicah pa z 80 gld.

Stalno nameščenim učiteljem na javnih ljudskih šolah v Ljubljani gre ne glede na plačilno vrsto 180 gld., učiteljicam pa 100 gld. stanarine.

Ostali učitelji imajo pravico do prostega stanovanja ali do stanarine samo tedaj, kadar so imeli pravico do tega še pred veljavnostjo zakona z dne 29. listopada 1890. l., dež. zak. št. 23.

Stanarine za učiteljsko osebo na javnih občih ljudskih šolah v Ljubljani plačuje normalno-šolski zaklad, za učiteljsko osebo zunaj Ljubljane pa jih plačujejo dotične šolske občine. Za stanarine učiteljskega objekta na javnih meščanskih šolah morajo skrbeti dotični šolski okraji.

Stanarina ni vštevna v pokojnino.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo § 5. v tem besedilu, izvolijo vstati.

(Obvelja.)

Prosim gospoda poročevalca, da prečita § 6.

Poročevalec Višnikar: (bere:)

#### § 6.

Ako bi učiteljska oseba vsled njenega službenega časa po določitih tega zakona (§§ 2. in 3.) prejela manjšo plačo, kakor znaša njena sedanja plača z odnosno dopolnilno ali osebno doklado, tedaj jo je brez ozira na njen službeni čas uvrstiti v tisto plačilno vrsto, katera ustreza njenim sedanjim prejemkom. Dopolnilne doklade k plačam in osebne doklade je odtegniti, v kolikor ne presegajo plačilnih prejemkov v novi plačilni vrsti.\*

(Obvelja.)

#### Člen II.

§ 6. zakona z dne 5. grudnia 1889. l., dež. zak. št. 22, je v svoji sedanji besedi razveljavljen in se odslej glasi tako:

(Obvelja.)

#### § 6.

Stalni prejemki posebnih verskih učiteljev se uravnajo po določitih, veljavnih za službene dohodke posvetnih učiteljev in za njih upokojevanje. Te verske učitelje je že pri njih nameščenju po določitih tega zakona uvrstiti v II. plačilno vrsto. V prvo plačilno vrsto se pomaknejo pod istimi pogoji, kakor posvetni učitelji.

Glede pokojnine se stalno nameščenim posebnim verskim učiteljem uračunjava tudi v začasni službi prebiti službeni čas, ako se brez prenehanja stika s službenim časom, prebitim v stalni službi.\*

(Obvelja.)

#### Člen III.

Ta zakon stopi v veljavnost s 1. vinotokom l. 1898.

(Obvelja.)

#### Člen IV.

Mojemu ministru za bogočastje in uk je naročeno, izvršiti ta zakon.

(Obvelja.)

Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem tako:

(Obvelja.)

### Zakon

z dne . . . . .

veljaven za vojvodino Kranjsko,

s katerim se prenarejajo nekatera določila zakonov z dne 29. listopada 1890. l., dež. zak. št. 23. in z dne 5. grudnia 1889. l., dež. zak. št. 22.

Nadalje mi je poročati še o dveh prošnjah, namreč o prošnji št. CVI. učiteljstva v Kranju za zboljšanje gmotnih razmer, za draginjske doklade in stanarine in o prošnji učiteljstva v Postojini za draginjske doklade. Finančni odsek je sklenil, da se tema dvema prošnjama ne more ustreči in sicer z ozirom na to ne, ker so se z novim zakonom itak do malega skoraj vsem učiteljem teh dveh krajev plače zboljšale. V Postojini je draginja res velika, vendar ostane tam en sam učitelj v tisti plači, ki jo je dosedaj imel. Povdariti je, da si učitelji v Kranju in v Postojini nekoliko tudi prislužijo pri tamošnjih obrtnih nadaljevalnih šolah. Naposled pa prošnji tudi ne navajata nobenih natančnejših podatkov, na podlagi katerih bi se bil mogel finančni odsek sedaj odločiti za kake draginjske doklade. Potreba se bo šele pozneje pokazala, ko se bo napravil novi status in se bo videlo, kateri učitelji v resnici potrebo trpe.



Predlagam torej v imenu finančnega odseka, da se ti dve prošnji odklonita.

(Obvelja.)

Predlagam nadalje še sledečo resolucijo:

Polovico v deželnozborski seji dne 25. svečna 1897. l. dovoljenih draginjskih doklad in podpor je izplačati dne 1. mal. srpana 1898. l., ostanek pa naj se izplača dne 1. grudna 1898. l. in le v toliko, kolikor bi deležne učiteljske osebe po novem zakonu manj dobile, kakor do sedaj s temi podporami vred.

S tem se hoče dati navodilo, kako naj se izplačajo draginjske doklade, katere so se lansko leto dovolile od visokega deželnega zbora. Polovica naj se izplača dne 1. mal. srpana, druga polovica pa le v razmerju, kolikor bi manj dobili učitelji po novem zakonu, kakor znašajo draginjske doklade.

Deželni glavar: Želi kdo besede?

Nihče se ne oglasi.

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo resoluciji finančnega odseka, izvolijo vstati.

(Obvelja.)

Sprejeto.

Poročevalec Višnikar: Predlagam, da se načrt zakona sprejme v tretjem branju.

Deželni glavar: Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu gospoda poročevalca, da se načrtani zakon v celoti sprejme, izvolijo vstati.

(Obvelja.)

Načrt zakona je v celoti odobren in s tem je sprejet 1. predlog finančnega odseka.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo 2. nasvetu finančnega odseka, izvolijo vstati.

(Obvelja.)

Sprejeto, in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

## Katere lastnosti gôji učitelj-vzgojitelj?

(Spisal Jos. Korošec.)

(Konec.)

Učitelju ni pa potreba biti veseljak, ali celo komik, ni se mu potreba prilizovati. Varuje naj se tega in onega, zakaj srednji pot je najboljši pot. Če je deloval učitelj s tako vnemo, z nekrivičnim srcem, kar je glavno vse veselosti, če si je okrepčal svojega duha, in ni življenje njegovo polno skrbi za njegove lastne potrebe (kar je pa skoraj gotovo pri večini učiteljev), bo imel obilo potrebne veselosti v težavnem stanju, in pridruži se mu še četrta potrebna lastnost sama ob sebi, namreč — mirnost.

Mirnost v srcu — to je prava mirnost! Kar marsikateri učitelj z vso skrbnostjo in ljubeznijo, marsikateri z vso strogostjo ne doseže, doseže učitelj, ki je miren, previden mož. Ta mirnost hoče, da ostane učitelj v vseh slučajih v šoli miren, trezen. Ne sme se brezmejno ujeziti pri napakah učencev, pa tudi se ne sme preveč veseliti pridnosti. Kaznuj z mirnostjo in enakodušnostjo neubogljivca, hvali z nežno zadovoljnostjo dolžnosti izpol-

njujočega otroka. Prevelika strogost in neizmerna hvala škodujeta enako, ker sta si ljubezen in jeza dve nasprotnici. Zadnja obuja zavist in malosrčnost pri součencih, ponos in nečimernost pri hvalisanih. Učitelj bodi skala, ob kateri se razbijajo mladostni valovi lahkomišelnosti in hlade vroči sončni žarki. Kolikokrat se pripeti pri lahko razburljivih učiteljih, da kaznujejo pogostokrat male napake ravno tako strogo kakor velike pregrehe in hvalijo posebno pridnost marsikaterega učenca ravno tako malomarno kakor vedenje dolžnosti izpolnjujočega.

K tem lastnostim se vredno pridružuj še poštenost, katera pridobi učitelju v občini in pri učencih vredno spoštovanje in číslanje.

Čast je najboljše izpričevalo vsakemu človeku. Z brezčastnim in neznačajnim človekom se nihče rad ne peča. Zlasti naj pazi učitelj, ker si je pridobil číslanje zaradi svojega stanu, ne pa zaradi lastnih zaslug, da ne izgubi tega.

Ako pa hoče biti učitelj poštenjak v občini in v šoli, izpolnjuj a) vneto, točno in pravilno stanovske dolžnosti, b) kaži dobri zgled z nramnim vedenjem otrokom in staršem, da prvi v resnici vidijo, kar se jim z besedami pripoveduje, zadnji pa imajo zavest, da otroke odgojuje pošten mož, c) ne plazi in ne vsiljuj se velikašem v občini. Če dobiš darila (koline), se zahvali, vendar se ne vedi, kakor bi se bil za kaj zavezal. Ne odlikuj bogatih staršev otrok nezaslužno, ne potiskaj ubožnega otroka zaradi bogatega v ozadje, sicer nisi pošten učitelj!

č) Bodi s svojimi tovariši (tovarišicami) vedno v bratškem prijateljstvu; priznaj, da tudi oni dosežejo uspehe in ne pusti, da bi te strast vodila, katera pravih uspehov nikdar ne prizna, ali pa zavida, ali celo skuša uspeh razveljaviti.

Učitelj imej vedno le najboljše svoje šole pred očmi, in to naj mu je eno, po kateri osebi dobiva šola „dobri glas“, še več: veseli naj se, da krepak mlad mož (gospica) pod njegovim vodstvom z isto vnemo deluje v blagor mladine kot voditelj sam.

d) Učitelj bodi pravičen tudi proti svojim višjim. Kolikokrat se pripeti, da skuša kdo svoje predstojnike, oziroma nadzornike varati s tem, da dresira učence v nekaj sestavkih. Res, da pravi šolnik to hitro opazi, neizkušenega pa časih le opehari. Dobro šolo, v kateri deluje pravičen učitelj, sme vsak čas nadzorovati katerisikoli nadzornik. Kaj pa koristi slepiti samega sebe, varati predstojnike, si kratiti čast, zaupanje in mirno vest?

Poleg vseh teh lastnosti gôji učitelj — vero. Učitelj brez vere je podoben zimskemu soncu, ki sicer sveti na zemljo, pa je ne ogreva. Že zakon z dne 14. vel. travna 1869. leta št. 62. § 1. pravi: Ljudski šoli je naloga, otroke nramno-pobožno vzgajati, jim razvijati duševne moči, jih oskrbovati s potrebnimi znanostmi in zvedenostmi v nadaljnje izobraževanje za življenje in jim dajati pravo podlago, da bodo nekoč vrli ljudje in državljani.

Učitelj vzgajaj izročeno mladino na podlagi naše svete vere. Da pa zadosti tej zahtevi, je potreba njemu samemu vere, da bo lahko rekel nekoč: Gospod, vsi, katere si mi zaupal, so tukaj: nobenega nisem izgubil zaradi lastne krivde!